

2018 kom Arbetsmiljöverkets nya riktlinjer för gränsvärden av mangan i svetsrök. Det blev en väckarklocka för Väderstad AB. För att kunna locka till sig efterfrågad kompetens och för att vara en attraktiv arbetsgivare så inleddes en medveten satsning på att förbättra inomhusmiljön.

Väderstad prioriterar luftmiljön

Kent Karlsson möter upp i entrén till Väderstad, han anställdes för drygt ett år sedan som Service Engineer, eller fastighetsskötare som han själv säger.

– Jag har bland annat uppgiften att ha koll på luftkvaliteten och ventilation, säger Kent och visar runt i en stilig entré med besökslounge, merchbutik och kaffehörna.

Väderstad har växtvärk. Vinnare av Albert Bonniers pris som årets företagare 2020 och med rötterna djupt i lokalsamhället har fabriken vuxit organiskt allt eftersom behoven av nya ytor uppstått.

– Till- och utbyggnader gör jobbet utmanande, vi dras med en del udda lösningar, säger Kent Karlsson.

Det har inte alltid varit tillväxt, på 90-talet var företaget tvungna att säga upp personal då inkomsterna uteblev. Sedan dess har orderböckerna åter fyllts på och framtiden ser ljus ut.

ORDNING OCH REDA

För den som besöker Väderstad är några saker påtagliga, det luktar inte svetsrök, avdelningarna är uppdelade med presenningar från golv till tak. Alla utrymmen är välstädade och lokalerna är ljusa.

Johan Andersson och Kent Karlsson framför en av de nyare miljöinvesteringarna. Ett av tre luftreningsstorn.

"Vi kan tillhandahålla lösningar men de är helt verkningslösa om de inte används korrekt."

Johan Andersson om vikten av informationsarbete.

– Svetsdraperierna mellan avdelningarna är en del i hälso- och miljöarbetet. Vi kan skydda svetsarna med personskydd, ventilation och punktut-sug men vi är så många fler som rör oss i lokalerna. Truckförare, mekaniker, städ med flera skyddas av uppdelningarna, säger Kent Karlsson.

Johan Andersson är Svetsspecialist på Väderstad och berättar att sedan 2018 har miljöarbetet accelererat. Bland annat var de nya gränsvärdena för mangan som kom 2018 en morot för att agera.

– Vi har mätt på ett flertal punkter i verkstaden och deltar i ett projekt ihop arbetsmiljömedicin, som visar att värdena stadigt går nedåt, säger Johan Andersson.

ÖVERRASKANDE ANALYS

Data som samlas in visar vad företaget kan göra bättre och har redan gett både självklara och några överraskande svar. Analysen har bland annat visat att det inte bara är svetsare som behöver skyddas

Om Väderstad

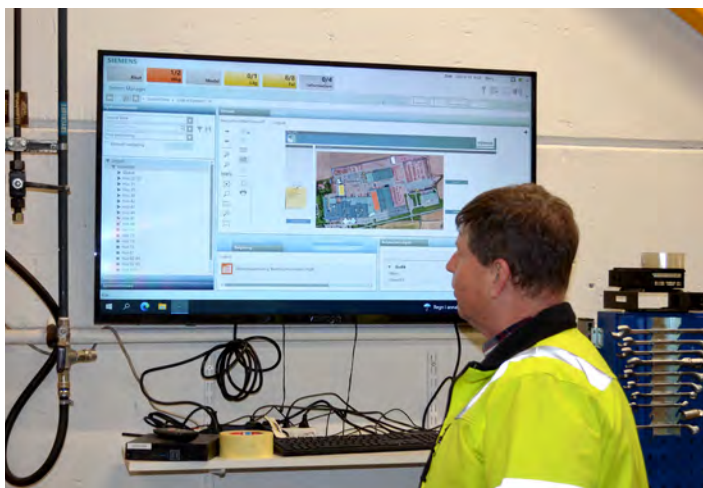
Väderstad gör Jordbruksprodukter. De har sin huvudanläggning i Väderstad men har tillverkning även i Överum (Sverige), Kanada och USA, 15 stycken försäljningsbolag och 46 importörer.

Väderstads maskiner är huvudsak i premiumsegmentet. Många kunder har mycket stora jordbruk och branschtrenden går mot ännu bredare och ännu större maskiner.

De arbetar efter SS-EN ISO

3834, SS-EN ISO 5817, SS-EN ISO 9606-1 samt maskindirektivet. Ett flertal lokala "standarder" och kvalitetstester är införda i produktionen.

En av företagets utmaningar är att få tag i kompetenta svetsare. Lokalt konkurrerar de med Toyota Material Handling i Mjölby, så bristen på kompetenta svetsare är påtaglig. En del i att underlätta rekryteringen är förbättringen i miljön på arbetsplatsen.

Kent Karlssons favoritskärm. Från denna kan han i realtid övervaka och styra ventilation och annat.

och de har hittat och åtgärdat några oväntade exponeringspunkter.

– Analysen visar vad vi kan förbättra men också var det krävs insatser, säger Kent Karlsson.

LOKALT SVETSFORUM

Utöver detta arbetar de i ett lokalt forum, Svetsrökforum. Det är en tvärfunktionell arbetsgrupp. Syftet är att förbättra inomhusmiljön. I gruppen ingår komponentchefen - Timo Kjellberg. Svetsansvarig - Johan Andersson, Fastighetsansvarig - Kent Karlsson samt produktionsledarna och skyddsombud. På forumet är det uttalat högt i tak. Tillsammans lyfter man problem och diskuterar eventuella åtgärder.

– Allt från dammsugare, slangpaket – (utsug i svetspistoler), svetsprocesser, metod, luftutbyte och felloggar diskuteras. Vi pratar dessutom mycket om information, utbildning och attityder, att det måste vara självklart att ha med miljötänk i

VI ÄR SVETS.

Möt morgondagens trender och innovationer på Sveriges ledande branschmässa. Här hittar du ett brett utbud av allt inom svets och fogningsteknik.

Elmia Svets och Fogningsteknik är en av sex parallella mässor under det gemensamma namnet Elmia Produktionsmässor.

Registrera dig för fri entré!

10-13 maj 2022
Produktionsmässorna.se
Jönköping

Väderstad har åtta fullt utrustade utbildningsplatser. Elever från närliggande Dackeskolan gör praktik och egen personal vidareutbildas här.

allt man gör, säger Johan Andersson.

Nya svetstrådar, effektivare ventilation, avskärade svetsavdelningar är en del i arbetet. Men på Väderstad går man ännu längre.

– Vi kan tillhandahålla lösningar men de är helt verkningslösa om de inte används korrekt. Väderstad tillhandahåller utsugshylsor men det är upp till var och en att se till att den används, därför är attitydarbetet och informationsarbetet tillsammans med medarbetare mycket viktigt, säger Johan Andersson.

Informations- och attitydarbetet har fört med

sig en annan positiv förändring; TIA, det lokala tillbudssystemet har blivit mer levande vilket härleds till förändrade attityder. Attitydarbetet börjar redan i samarbetet med gymnasieskolan Dackeskolan. Dackeskolans svets elever gör praktik under sitt tredje skolår på anläggningen, självklart är skolans svetsbås utrustade med samma miljökrav som gäller i produktionen.

– Det är bra om eleverna redan från början får vana att arbeta med utsugshylsa på svetspistolen, säger Johan Andersson.

Om läroprocessen eller produktionen tar något längre tid för att det krävs svetspistol med utsugshylsa då får det vara så. Väderstad kräver att arbetet utförs på ett säkert vis och det gäller samtliga som vistas i lokalerna även entreprenörer och studenter.

– Vi är medvetna om att en bra luftmiljö kostar men vi tar den kostnaden. Vi ska vara effektiva men inte på bekostnad av medarbetarnas hälsa. Dessutom krävs en bra arbetsmiljö för att få in ny- och behålla nuvarande - kompetens i branschen, säger Johan Andersson.

Nyligen har Väderstad nyligen investerat i tre ventilationstorn så kallade Air tower. Dessa står strategiskt utplacerade i produktionen.

– De kostar ungefär 300 000 kronor styck. De renar och skiftar luften enligt lagerventilationsprincipen, kortfattat kan man säga att de suger in varm och smutsig luft i toppen och blåser ut helt ren och varm luft längs golvet. Redan nu märker vi av en markant luftförbättring. Lösningen är

▣ Väderstad

Ägare: Familjen Stark. Företaget startades av jordbrukarna Rune och Siw Stark.

Antal anställda: Cirka 175 i svetsande position. Totalt cirka 1900 anställda.

Produkter: Jordbruksprodukter – redskap för jordbearbetning, precisionssådd mm. Cirka 6500 maskiner leverades under 2021.

Bakgrund/Historik: 1962 vid Rune och Siw Stark drev gård vid Väderstad. Redskap av trä var för veka enligt Rune så han började bygga redskap i stål. Dessa uppmärksammades av andra lantbrukare och på den vägen är det. Nu har företaget en omsättning på 4,2 miljarder.

Aktuella: Bedriver ett intensivt hälso- och miljöarbete på verkstaden i Väderstad.

▣ AGS449

AGS 449 är en arbetsgrupp för standardisering under Svetskommissionens K2 - Standardiseringskommitté.

- AGS 449 ska behandla frågor som rör miljö, hälsa och säkerhet inom området svetsning och besläktade förfaranden i synnerhet och fogning i allmänhet.
- AGS 449 bevakar införandet av direktiv som berör svetsområdet och dess följder för industrin.
- AGS 449 bevakar arbetet inom CEN/TC 121/SC 9, CEN/TC 121/WG 17, ISO/TC 44/SC 9 samt Standardiseringsarbetet inom IIV Commission VIII och Select Committee Environment.

Ordförande är Bengt Sjögren, Institutet för miljömedicin KI, Solna.

Läs mer på www.svets.se/ags449

dessutom mycket billigare än att bygga ut befintlig ventilation, säger Kent Karlsson.

De tre Air Tower filtererar luften från stoftpartiklar och även från mangan. Leverantör av Air Tower är Energypartner AB i Norrköping. Hans Brunila är säljansvarig i Norden.

–Våra ventilationslösningar används i allt från operationssalar i vården till att rena luften från virus på skolor. Att få chansen att via Energypartner installera tre torn i svetsindustrin i Väderstad är roligt, säger Hans Brunila.

Air Tower finns i flera storlekar och de största tornen passar Väderstad bra då de till viss mån är mobila. Det går att byta plats på dem om det skulle bli nödvändigt.

–Ventilationstornen som vi säljer är Plug and play. Ställ in, anslut kraft- och tryckluftsförsörjning. Varje torn kan rena upp till 20 000 m³ luft i timmen. Tornen ger även en bättre luftkvalitet och kan både kyla och värma, säger Hans Brunila.

I de utredningar som arbetsmiljömedicin gör visar analysen att miljön blivit bättre och bättre.

–Samtidigt är vi medvetna om att hälso- och miljöarbetet är ett ständigt pågående arbete, det blir aldrig färdigt, säger Kent Karlsson.

Johan Andersson håller med och ser luftförbättringarna i ett större perspektiv.

–Svetsbranschen kan ibland ha en stämpel som hälsofarlig. Första steget är att erkänna att det ligger något i det. Därefter är det branschens uppgift att förbättra sig och jobba bort hälsofarorna och den stämpeln. Vill man överleva långsiktigt och få in kompetent personal så måste vi vara en attraktiv bransch och det arbetet börjar med att vi alla gör vårt bästa för att vara en attraktiv arbetsgivare, säger Johan Andersson.

Jens Nyström
jens.nystrom@svets.se

□ Fokus på rekrytering

Väderstad har gemensamma projekt med Toyota Material Handling med syfte att få in mer kompetens i branschen. Båda företagen har samarbeten med skolor, utbildningar och dess syvar. På Väderstad finns åtta utbildningsplatser (svetsbås) och de tar återkommande in elever på APL.

Många studenter går direkt från yrkesutbildning in i produktionen.

I utvärderingar har man sett att arbetsmiljön är en del i att människor väljer bort svetsyrket. Det är en av anledningarna till satsningarna på Väderstad.

□ LÄS MER

På www.svatsaratt.se hittar du svar på de flesta frågor om miljö och hälsa..

□ Miljöarbetet på Väderstad

- Ventilationens status och drift övervakas via en dator och skärm. Det innebär snabba åtgärder vid larm och driftstörningar.
- Särskilda lokala arbetsgrupper med miljöfokus. Utbildningar och attitydarbete med medarbetare.
- Samarbetsprojekt med arbetsmiljömedicin.
- Arbetar frekvent med förebyggande underhåll på ventilation och filter. Filter byts på larm och på dagen. Arbetet innebär ett kort driftstopp och planeras in när skiften har rast.
- Optimerat filterbyten genom att se över att luftflöden inte blir för låga när filter sätter igen sig.
- Optimerat och dokumenterat ventilationen på systemen som betjänar svetsavdelningar. Kontroller och uppföljning sker regelbundet på ett antal mätpunkter.
- Serviceavtal med Coor som utför underhåll och tömning av stofffilter på söndagar när produktionen står still. Gäller all frånluft från svetsavdelningar, de har sedan tidigare Zehnder luftrenare och nu även Air Towers.
- Installerat tre Air Tower som filtererar luften från stoftpartiklar och även mangan. Leverantör av Air Tower är Energypartner AB.
- Skärmat av mellan montering/truckgångar och svetsavdelningar.
- Byggt en svetsyta i fabriken (NZX) med fasta väggar, portar mm som skall utvärderas. Här har även monterats punktutsug på två arbetsplatser.
- Service och en rad åtgärder på högvacuumanläggningar som är kopplade till utsug i svetspistolen. Anläggningarna är standby och startar så fort någon börjar svetsa vilket sparar drifttimmar och energi.
- Installerat högvacuum på svetskola. Detta för att ge våra elever/framtida medarbetare/nya svetsare rätt arbetssätt från början.
- Omfattande mätningar av bland annat mangan som har resulterat i ett antal åtgärder där mätvärden varit höga.

Från kokerska till verifieringssvetsare på Väderstad

Madelene Larsson är anställd på Väderstad och Svetsen passade på att ställa några frågor.

Hur är det att arbeta här?

–Det bästa är att man känner sig som en i gänget. En av fördelarna med att jobba i ett familjeägt företag är att stämningen också blir lite familjär. Jag känner att jag kan prata både med arbetskamrater och med chefer om det behövs.

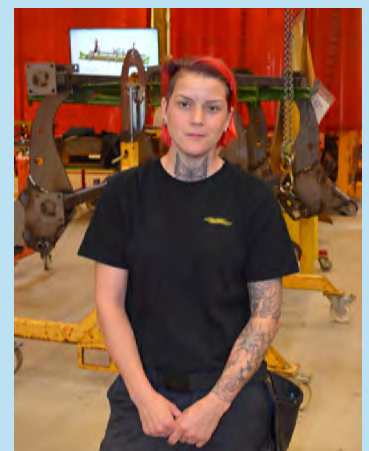
Vad är dina arbetsuppgifter?

–Just nu testar jag på att jobba som det företaget benämner som verifieringssvetsare. Jag är en del av utvecklingsarbetet för nya produkter testar om det går att svetsa på det vis och med de metoder som är tänkta - och samtidigt uppnå föreskrivet resultat.

Varför sökte du dig till Väderstad för att svetsa?

–Jag arbetade tidigare

som kokerska men förlorade jobbet på grund av arbetsbrist. Jag har alltid velat gå egna vägar och fick nys om en svetsutbildning på Lernia som lät spännande. Efter utbildningen sökte jag och fick arbete som manuell svetsare här. Jag ville arbeta här då företaget är stort och det finns möjligheter att lära sig mycket och samtidigt är risken för att fastna med en och samma uppgift mindre.

Madelene Larsson.